

De Slanke Spil

Nummer 27, november 2016

COLOFON

De Slanke Spil is een uitgave van de
Stichting Vrienden van het
Fruitteeltmuseum in Kapelle

Oplage: 320 exemplaren
Bankrekening : NL88RABO0331556790

Bestuursleden:

Cathrien Kole (voorz.) cwakole@het.net.nl
Gommert Burger (penningm.)
Ad Kole
Adri Kloosterman
Leo Nieuwenhuize
Ad van Liere
Bram Jille

Museum

Adres: Annie MG Schmidtsingel 1
4421 PM Kapelle
Telefoon: 0113-34 49 04
E-mail: info@fruitteeltmuseum.nl
Website: www.fruitteeltmuseum.nl

In dit nummer:

Voorwoord	1
Programma Fruitteeltmuseum 2016	1
Korte berichtjes	2
Een 'zeuge' in de tuin van het Fruitteeltmuseum	3
Fietsen door de bloeiende boomgaarden	3
Over steenfruit	5
Daniël Johannes van der Have (deel 2)	6
Belangstelling uit Kenya	8

Voorwoord

De redactie is er in geslaagd uit de vele inzendingen een goed leesbare en interessante Slanke Spil samen te stellen, de najaarseditie 2016.

Onze musea staan volop in de belangstelling, want de Gemeente Goes wil weer bezuinigen en dat baart ons zorgen voor de toekomst. Vele acties en een uiterste inspanning van ons Stichtingsbestuur hebben plaatsgevonden.

Het Fruitteeltmuseum viert dit jaar het 20 jarig bestaan. Ad Kole en ondergetekende gaan het bestuursstokje overgeven. Leo Nieuwenhuize zal de nieuwe voorzitter worden van de Stichting Vrienden van het Fruitteeltmuseum en Bram Jille zal het bestuur aanvullen. We zoeken nog naar een secretaris, iets voor U? Ad en ik zijn al vanaf de oprichting actief betrokken geweest. Wij blijven wel vrijwilligers.

Wij waarderen Uw steun als donateurs, want in deze tijd kunnen we die niet missen. Namens de bestuursleden wens ik U veel leesplezier!

Cathrien Kole

Programma Fruitteeltmuseum 2016/17

FruitteeltMuseum.

Ma 7 nov	Lezing Stichting Vrienden van het Fruitteeltmuseum
Za 12 nov	Stoofperendag met determinatie van 'onbekende' rassen
Za 19 nov	Workshop Winterlichtjes
Di 6 dec	20 jaar Fruitteeltmuseum

- Za 10 dec Leifruitcursus deel 4
- Za 14 jan 10.00 - 16.00 uur
startbijeenkomst snoeicursus
laagstamfruit
- Do 19 jan 13.00 - 16.00 uur snoeicursus
laagstamfruit (praktijk)
- Do 26 jan 13.00 - 16.00 uur snoeicursus
laagstamfruit (praktijk)
- Of:
- Za 4 feb 09.30 – 12.30 uur snoeicursus
laagstamfruit (praktijk)
- Za 11 feb 09.30 – 12.30 uur snoeicursus
laagstamfruit (praktijk)

Handwerkcafé: elke eerste woensdagmiddag
van de maand

**NB. De geplande activiteiten zijn onder
voorbehoud; voor de actuele situatie, zie onze
website www.fruitteeltmuseum.nl**

*Fruitteeltmuseum, Annie M.G.Schmidtsingel 1,
4421 TA Kapelle, 0113-344904*

Korte berichtjes

- **Vrijwilligersbarbecue 2016 : Emté bedankt!**
De jaarlijkse barbecue die dit jaar op 29 juli
jl. door de Vrienden van het Fruitteelt-
museum werd aangeboden aan de
vrijwilligers was weer een gezellig gebeuren.
Dank aan Gommert en Heleen Burger, die
zorgden voor een perfecte organisatie.
Veel dank ook aan de Emté, die zoals
voorgaande jaren deze barbecue in natura
heeft gesponsord.
- **Vrijwilliger in het zonnetje gezet**
Tijdens de bovengenoemde barbecue heeft
Dick Eising, een vrijwilliger van het eerste
uur, een waarderingsspeldje gekregen van
het Fruitteeltmuseum. Dick heeft vele jaren
vrijwilligerswerk verricht en moet zich om
gezondheidsredenen helaas terugtrekken.
- **'Samen vernieuwend boeren'**

Dat was het motto van de lezing van John Bal
op 18 april jl. in het Fruitteeltmuseum. Deze
avond werd door het bestuur van de
Stichting Vrienden van het Fruitteeltmuseum
aangeboden aan de donateurs en overige
belangstellenden. De heer Bal, werkzaam bij
de ZLTO, nam het geïnteresseerde publiek
mee in aspecten van de toekomstige
bedrijfsvoering van de fruitteelt. Best wel
bijzonder, want meestal graven we in de
museumwereld in het verleden. De
ontwikkelingen in de fruitteelt gaan, net als
in andere bedrijfstakken, zeer snel. Wie had
bijvoorbeeld kunnen denken, dat drones een
rol zouden gaan spelen in het
fruitteeltbedrijf. Kortom een interessante
avond voor geïnteresseerden in de fruitteelt.

- **Personeelwisseling in het Fruitteelt-
museum**
Coördinator van het Fruitteeltmuseum zijn,
is een boeiende, maar niet altijd een
gemakkelijke taak. Na 10 jaar geeft Nelleke
Volker per 1 januari 2017 het stokje over
aan Addie Leendertse. Nelleke, bedankt voor
je inzet in de afgelopen jaren en Addie, veel
succes toegewenst! In het depot van het
Fruitteeltmuseum is Marieke Luchtmeijer
sinds kort wekelijks 4 uur werkzaam. Zij
werkt ook voor het Historisch Museum De
Bevelanden in Goes.
- **Snoeicursus laagstamfruit**
In 2017 biedt het Fruitteeltmuseum een
snoeicursus laagstamfruit aan. Het is de
bedoeling om zoveel mogelijk zelf aan de slag
te gaan. De cursus bestaat uit drie
bijeenkomsten, waarbij u voor het
praktijkgedeelte kunt kiezen voor de
donderdagmiddag of de zaterdagmorgen.
Voor de data: zie de agenda van het
Fruitteeltmuseum elders in deze Slanke Spil.
De kosten bedragen € 80,00, inclusief lunch.
- **Lezing Bijenteelt**
Op 7 november 2016 verzorgt Rinus
Sommeijer een lezing over de bijenteelt in
het Fruitteeltmuseum. Deze lezing wordt
georganiseerd door de 'Vrienden' en is gratis
toegankelijk voor donateurs. Als 'vriend/

donateur' krijgt u hiervoor een aparte uitnodiging.

- **Clubkasactie Rabobank 2016**

De opbrengst van de clubkasactie 2016 van de Rabobank bedroeg € 1581,-. Dit is een prachtig resultaat. Dank aan iedereen die op het Fruitteeltmuseum heeft gestemd. De sponsorcommissie van het Fruitteeltmuseum zal een voorstel doen voor de besteding van het bedrag.

Een 'zeuge' in de tuin van het Fruitteeltmuseum en dichtgeknoopte broekspijpen

Volgens het Zeeuws Woordenboek: Zeuge: gouden slot voor halssnoer – moedervarken – keldermot – platte schuurborstel – langwerpige kuil waarin aardappelen en peen, afgedekt met stro worden bewaard. Vanuit de praktijk weet ik nu, dat het woord zeuge ook wordt gebruikt voor appels, op een bed van stro

Ruim zestig jaar geleden kende ik fruit alleen van de groenteboer en van de bramen en bosbessen in het wandelpark; het eerste fruit in Kapelle herinner ik me van wandelen door de Vroonlandseweg met ontelbare kleine oranje pruimpjes langs de sloot. Maar het meest bijzondere voor mij was de boomgaard richting Eversdijk, ik denk waar nu de A58 ligt. Zomaar aan de kant van de weg onder de bomen in de boomgaard lagen allemaal prachtige appels, iedereen kon er zomaar bij, niet te begrijpen wanneer je uit de stad komt!

Deze week sprak ik met een fruitkweker en het gesprek kwam op die appels, welke, zoals ik nu al lang weet, sterappels zijn. Deze appels

werden geplukt en dan op stro op hopen onder de bomen gelegd. De appels moesten regelmatig gekeerd worden om een mooie kleur te krijgen en daar komen nu die dichtgeknoopte broekspijpen van pas. Het stro en de appels: een geweldige combinatie voor muizen. Als er gekeerd moest worden kwamen die muizen in hordes tevoorschijn en als je niet oppaste zaten die muizen zo via je broekspijpen tot aan je middel. Vandaar dat iedereen wel een paar touwtjes bij zich had!

In de achtertuin van ons Fruitteeltmuseum hebben wij een prachtige "zeuge". Tussen de rails van de trolley wordt stro gelegd en daar bovenop komen de pas geplukte sterappels, die regelmatig gekeerd worden, net als vroeger. Hoe gaat dat met onze vrijwilligers? Strakke jeans of toch een touwtje?

Augustus 2016 – Trijnie Lepoeter-Boes

Fietsen door de bloeiende boomgaarden rond Kapelle op Zuid Beveland

Zaterdag 23 april, de weersverwachting was ronduit slecht, maar met een fris windje was er voortdurend een schitterende zon met prachtige wolkenpartijen boven het Zuidbevelandse land.

Vijftien deelnemers meldten zich om 12h30 in het Fruitteeltmuseum te Kapelle voor de eerste bloesemtocht van dit jaar. Na een welkomstwoordje met uitleg over de opzet van de middag door Adri van Liere gaan we op pad. Jaap Smit is onze gids. Er zijn heel wat vrijwilligers van het museum om onze fietstocht te begeleiden. Met hun gele hesjes helpen zij bij het veilig oversteken van de provinciale weg en geven aanvullende uitleg. We fietsen eerst door

een nieuwe wijk van Kapelle en bezoeken een kassencomplex met aardbeienteelt. Jaap toont ons hoe de planten worden verzorgd. Tegenwoordig gebruikt men cocosnootvezel (van de schil rond de eigenlijke cocosnoot) als substraat waarin de planten groeien. Jaap liet ons zien hoe de planten worden geleid zodat alle bloeiwijzen, en dus later de vruchtrossen, aan de buitenkant van de kweekbakken komen te hangen en daar ondersteund worden. We zagen verschillende ontwikkelingsstadia van de planten. Er was een hommekolonie in de kas geplaatst voor de bestuiving. Bij goede bestuiving zijn de vruchten mooi regelmatig gevormd. Aan een zeldzame misvormde vrucht konden we het belang hiervan zien.

Daarna fietsten we door het mooie Kapelse Bos en bezochten verschillende fruitteeltbedrijven. De peren waren overal volop in bloei. We zagen eerst een Beurré Alexandre Lucas boomgaard en daarna vooral boomgaarden van het ras Conference. De Lucas wordt vooral gebruikt voor industriële verwerking. Behalve dat we konden genieten van de weelderige bloesem in de uitgestrekte boomgaarden, vond ik het heel erg interessant om op verschillende bedrijven variaties te zien van de moderne fruitteelttechniek. In het algemeen komt het er op neer dat er zoveel mogelijk bomen per hectare worden geplant. De bomen zijn dus niet groot en worden voor hun steun langs draden geplant. Betonnen palen, ± om de tien meter op een rij, waarlangs stalen draden zijn gespannen. De boompjes hiertussen dicht op elkaar en individueel gesteund met een tonkin stok. Zowel bij de appels als de peren kweekt men de boompjes tot een hoogte van ± 3 meter. Om het zonlicht optimaal op de vruchten te krijgen zijn de boompjes veelal gekweekt (gesnoeid) in twee etages. Langs het middenstuk van de stam van ongeveer 60 cm zijn er dan geen langere vrucht dragende takken. Ook de vruchten aan de takken van het bijna tafelvormige onderste deel van de boom kunnen zo onbeperkt door de zon beschenen worden.

Jaap Smit legde ons ook uit dat er voor de insectenplagen lang niet meer zoveel gespoten wordt als vroeger het geval was. Roofmijten, dit zijn de natuurlijke roofvijanden van de vroeger zo belangrijke spintmijt, zijn nu in veel

boomgaarden in vaste populaties aanwezig en zeer effectief. Voor de bestrijding van perebladvlo spuit men vroeg in het jaar wel een soort klei-emulsie. De bomen raken dan tijdelijk witgekleurd en de perebladvlo die vroeg uit de grond komt kan zo geen eitjes afzetten op de bomen. Enkele fruitkwekers menen dat zij bezorgde voorbijgangers d.m.v. informatieborden moeten informeren dat deze gekleurde bomen geen gifbehandeling hebben gehad. Verder wordt volop gebruik gemaakt van feromoon verdampers. De sexlokstoffen die zo verspreid worden, maken dat de mannetjes van nachtvliegende motjes van beruchte rupsenplagen (vruchtbladrollers en fruitmot) tijdens hun paringsvlucht geheel in de war raken of zelfs in lijmvallen, voorzien van deze sexlokstoffen, gevangen worden. In enkele recent geplante hoogstammen in parken rond het dorp zag ik ook zwarte plastic zakjes tegenaan de hoofdtakken van de boom gebonden. Dit zijn oorwurmenhotels, ook vaak te zien in commerciële teelten. 's Nachts komen deze nuttige insecten uit de geperforeerde zakjes gekropen en eten grote aantallen bladluizen en andere schadelijke insecten op. Overdag zitten die nuttige oorwurmen weer verscholen tussen het stro in de zakjes. Helaas zijn er nog wel bespuitingen nodig in de fruitteelt. Maar dit betreft vooral de bestrijding van fruitschurft en meeldauw. In de commerciële fruitteelt zijn hiervoor nog weinig effectieve biologische bestrijdingmethodes, hoewel men daar druk op zoek naar is. Een flinke verbetering is al wel dat er tegen deze schimmelziektes gespoten wordt met extreem lage doseringen van de gebruikte producten. Vroeger werden fruitbomen geplant in november of december. Nu zagen we een enorm perceel waarin pas enkele dagen geleden de perebomen waren geplant. Dit gaat bijna geheel machinaal. De machine graaft een sleuf waarin eerst de betonnen palen worden geplaatst. Met GPS heeft men dit allemaal uitgelijnd en zo kan de plaats van de rijen en van de palen heel precies bepaald worden. Men spant de draden, zaait alvast om de ander baan een grasmatten in en daarna plaatst men de boompjes in de sleuf die met de machine worden aangeaard. Boomkweekbedrijven

kunnen tegenwoordig de boompjes in de koelcel bewaren waardoor de fruittelers het plantwerk kunnen plannen voor een rustige periode, b.v. na de snoei; bij peren vaak aan het eind van de bloei. Ik vond het spectaculair dat er zo weinig aan deze bomen gesnoeid hoefde te worden.

Er zijn op het mooie Zuid Beveland discussies over de impact van de moderne fruitteelttechnieken op de leefomgeving en de landschappelijke waarden. Hagelschade is één van de grootste drama's voor de fruitteelt. Met een zgn. hagelkanon kan met een in de wolken gestuurde schokgolf de groei van de hagelstenen worden verstoord, ofwel de opbouw van een hagelwolk voorkomen worden. Op onze fietstocht zagen we zowel een hagelkanon van dichtbij en als ook een bedrijf waar zeer recent zgn. hagelnetten waren geïnstalleerd. Deze netten worden boven het perceel met appels of peren gespannen en houden zo de bomen vrij van hagelschade. Een lokale organisatie zet zich in om de plaatsing van zowel het hagelkanon als van hagelnetten tegen te gaan.

Bij de laatste boomgaarden die we bezochten zijn ook percelen met de nieuwe appelrassen Kanzi en Junami. We zagen ook een perceel met hoog aan draden opgekweekte struiken van de kiwi-bes.

Het weer bleef fantastisch en we hebben de hele tocht van 25 km kunnen genieten van de bloesem en van veel interessante uitleg door Jaap Smit. Hij kon ook leuke anekdotes vertellen, o.a. over de geschiedenis van de plaatsing van het orgel in de kerk van Wemeldinge (wat is het mooi daar). Door een stuk aan de kerk bij te bouwen, kon men een historisch verbod om in de kerk een orgel te plaatsen omzeilen.

Om kwart voor vier waren we weer terug in Kapelle. Daar werden we verwelkomd met koffie en heerlijke appelcake. Ik kreeg toen nog wat uitleg van Adri van Liere, oud boomkweker, over een techniek van de boomkwekers om zgn. "knipbomen" te produceren, o.a. hiermee kan men het verdere snoeiwerk sterk beperken. Wat een geweldige middag. Dank aan de uitstekende rondleiders en de vele vrijwilligers van het mooie Fruitteeltmuseum.

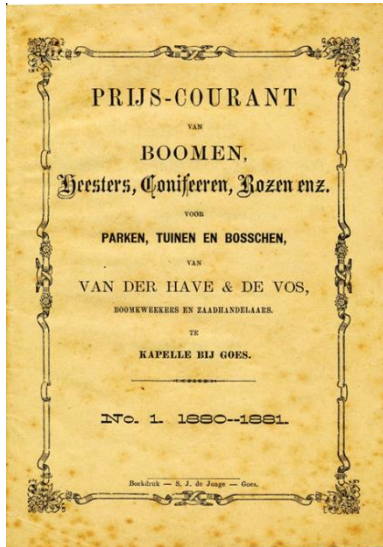
Over steenfruit

Een oude vruchtdunningstip voor de perzik is: na het dunnen moeten er drie vingers kunnen tussen de perziken. Bij platte perziken kun je het beste de bovenste en onderste vruchten van de vruchttwijg weghalen. Als er namelijk water blijft staan in de kelkholte, rotten ze snel weg. Bij de zijdelingse vruchten loopt het water snel weg; dat is de reden waarom je deze niet moet weghalen. Bij veel fruitliefhebbers zijn de platte perziken geliefd, omdat je deze zonder mes kan opeten. Er bestaan van de platte perziken zowel wit- als geelvleestypen.

Nog een tip voor beginnende veredelaars: Na het eten steek je de steen direct drie centimeter diep in de grond. Je markeert de plek met een stokje en.... Een jaar later heb je veel kans op een perzikplantje. Houd het plantje wel onkruidvrij. Blijkt het plantje gevoelig te zijn voor krulziekte, dan kun je het beter verwijderen. Deze tip geldt voor alle perziken en nectarines. Zelfs met abrikozen is dit het proberen waard. Sommige liefhebbers hebben beperkte, maar beloftevolle prille ervaringen.

Het verschil tussen steen- en pitfruit: Steenfruit heeft 1 harde steen, terwijl bij pitfruit meerdere zachte pitten in een klokhuis zitten. Vergeet niet, dat je steenfruit enkel in het groeiseizoen mag snoeien. Het beste is het om te snoeien na de pluk bij droog weer. Pitfruit mag je in de winter (groeiversterkend) en in de zomer (groeiverzwakkend) snoeien.

Vincent Turkelboom

De voorpagina van de prijscourant voor het jaar 1893 van de boomkwekerijen Gistelles en Eureka

Daniël Johannes van der Have (1859-1913), boomkweker (deel 2)

In deel 1 van dit artikel (De Slanke Spil nummer 26, maart 2016) hebben we gezien dat Daan van der Have en Hendrik de Vos tot Nederveen Cappel in het najaar van 1879 onder de firmanaam Van der Have & De Vos in Kapelle de boomkwekerij Gistellis begonnen. Het waren jongemannen met een totaal verschillende afkomst en achtergrond.

Daan van der Have, een vrijgezel van nauwelijks 20 jaar oud, was een op en top plattelander, opgegroeid in een traditioneel boerengezin, degelijk en eenvoudig opgevoed. Hij zag zijn toekomst alleen niet in de landbouw. Boomkweker worden was van jongs af zijn ideaal. Daar had hij zich zo goed mogelijk op voorbereid.

Hendrik de Vos tot Nederveen Cappel was acht jaar ouder en had een totaal andere achtergrond. Hij was een telg uit een voornamen familie van landelijke bekendheid. Zijn vader had het gebracht tot raadsheer en president van de Hoge Raad der Nederlanden, één van zijn zwagers tot minister van Justitie. Als zesde in een gezin van zeven kinderen was hij in meerdere opzichten een buitenbeentje. Zijn opleiding blijft onduidelijk. In het bevolkingsregister van Wemeldinge werd hij in 1875 ingeschreven als agronomist. (wetenschappelijk geschoold landbouwer).

Op basis waarvan deze twee totaal verschillende personen samen tot de beslissing kwamen om een boomkwekerij te beginnen blijft een intrigerende vraag. Het is gissen want we hebben er geen enkele aanwijzing voor kunnen vinden. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de samenwerking niet langer dan twee jaar heeft geduurd.

Alleen verder

Vele jaren later zou de echtgenote van Daans' zoon Adriaan zeggen: De samenwerking heeft maar twee jaar geduurd, want de beide naturen kwamen niet voldoende overeen. Zij gingen als goede vrienden uiteen. Zeker als we letten op de verdere levensloop van de beide vennoten, kunnen we niet anders zeggen dan dat het twee tegenovergestelde karakters waren. Deze opmerking was dan ook duidelijk een understatement.

Voor Daan van der Have was het beëindigen van de samenwerking geen probleem. Het feit dat hij nu helemaal zelfstandig de koers van zijn jonge bedrijf kon bepalen zal eerder een opluchting geweest zijn. Gedateerd 1 januari 1882 stuurde hij een circulaire rond waarin hij bekend maakte dat het bedrijf door hem op dezelfde voet werd voortgezet.

Dat het bedrijf toen al een solide basis kreeg blijkt ook uit het feit dat in januari 1882 voor het eerst een Prijscourant der landbouwzaden het licht zag. De boomkwekerij was – en bleef ook lange tijd – hoofdzaak, maar vanaf het begin werd tevens handel gedreven in landbouwzaden, vooral klaver- en graszaden. Daan kwam uit een boerenfamilie en hij wist dat er in de landbouw behoefte was aan zaaizaad van goede kwaliteit. En kwaliteit stond bij hem in alle opzichten hoog in het vaandel. Dat zou zo blijven en daar zou het bedrijf wel bij varen. Zuid-Beveland en vooral Schouwen-Duiveland waar zijn familie woonde werd voorlopig zijn werkgebied. Iedere week was hij present op de weekmarkt in Zierikzee.

De basis verstevigd

De jaren 1884 en 1885 waren voor het jonge bedrijf belangrijk, omdat toen de eerste onroerende goederen in eigendom werden verkregen. Op 1 oktober 1884 kocht Daan een perceel grond aan de Goessestraatweg, even

buiten de bebouwde kom van het dorp. Hierdoor kon de boomkwekerij flink worden uitgebreid. Dit zou ook de plaats worden waar hij enkele jaren later in verband met zijn huwelijk met Aaltje Bakker zijn woonhuis Eureka zou bouwen en waar gaandeweg de echte bakermat van het bedrijf gestalte zou gaan krijgen, voor hem zelf en tevens voor de volgende generaties.

Op 1 december 1885 kocht hij aan de Biezelingsestraat tegenover zijn boomkwekerij een woonhuis met schuur en erf. Het oude, maar forse en degelijke pand had een grote opslagzolder. Het was een uitstekende plaats voor opslag en verhandeling van zaaizaden. Hij ging het pand ook als woning gebruiken.

Tot en met 1901 gaven de jaarlijkse prijscouranten aan: Boomkwekerijen Gistelles (op het dorp) en Eureka (Goessestraatweg). Pas daarna werden de rollen omgekeerd.

De villa Eureka aan de Goessestraatweg omstreeks het jaar 1910

Sociale betrokkenheid

Daan van der Have was een man die niet alleen oog had voor de zakelijke aspecten van zijn bedrijf, maar evenzeer voor het wel en wee van zijn personeel. De inzet van betrokken en verantwoordelijke mensen, daar moest het van komen. Zo was hij de eerste werkgever in de wijde omtrek die zijn vaste werknemers het hele jaar rond in dienst hield en doorbetaalde. Voor arbeiders in de landbouw, die vaak gedurende de winterperiode werkloos en dus zonder inkomen waren, was dit een ongekende weelde. Ook de maatschappelijke belangen van de dorpsgemeenschap hadden zijn belangstelling.

Zo was hij vanaf begin 1883 secretaris van de landbouwvereniging Vooruitgang is ons streven. In die functie had hij een aandeel in het succes om bij het station Kapelle een goederenloods te bouwen. Voor het bedrijfsleven in het dorp was dit van groot belang.

In latere jaren was hij lid van de gemeenteraad en president-kerkvoogd van de Nederlandse Hervormde kerk in het dorp.

Een mijlpaal

In 1904 bestond het bedrijf 25 jaar. De hoge eisen die Daan van der Have aan zijn producten stelde hadden in de voorbije periode hun vruchten afgeworpen. De naam Van der Have stond voor kwaliteit, degelijkheid en betrouwbaarheid. Hij was in die tijd ook een van de eersten die de door hem verhandelde zaaizaden vrijwillig onder controle stelde van het Rijksproefstation voor Zaadcontrole te Wageningen.

Er was over de hele breedte van de activiteiten sprake van een gestage groei. Begonnen met de boomkwekerij op een perceel van twee hectare was dit in 1904 uitgebreid tot een oppervlakte van 25 hectare. Voor het grootste deel was deze grond ondertussen in eigendom verworven. De bekendheid van het bedrijf strekte zich nu dan ook al tot ver buiten de provinciegrenzen uit.

Van officiële zijde werd bij het 25-jarig bestaan van het bedrijf in 1904 de waarde van het werk van Daan van der Have erkend door hem het recht te verlenen zich 'Hofleverancier' te noemen. Dat was reden voor gepaste trots.

Overlijden

Na een kort ziekbed overleed Daan van der Have op 26 januari 1913. Hij was 53 jaar oud geworden. In een uitgebreid 'In memoriam' in het officieel orgaan van de Nederlandse Tuinbouwraad wordt een beeld geschetst van de verdiensten van Daan van der Have voor de vakorganisaties, zowel in de provincie als landelijk.

Ook voor het bedrijf was het plotseling overlijden een zwaar verlies. Zoon Adriaan stond voor een zware taak, maar bleek in staat om voor de noodzakelijke continuïteit te zorgen. Na de Tweede Wereldoorlog was het de derde generatie die het in 1879 begonnen bedrijf Van

der Have tot een wereldspeler in de zaaizadenveredeling en -handel maakte. De afdeling boomkwekerij waarmee het begonnen was, werd in de loop van de jaren volledig overvleugeld door de zaadhandel. Dit leidde in 1952 tot een definitieve beëindiging van deze tak van het bedrijf.

Door het borstbeeld van Daniël Johannes van der Have, dat enkele jaren geleden in de museumtuin is geplaatst, wordt de herinnering aan deze markante Kapelse ondernemer levend gehouden.

Gerard J. Lepoeter

Belangstelling uit Kenya

Onderstaand artikel is eerder gepubliceerd in de Slanke Spil, echter zonder de bijbehorende foto's, die erg belangrijk zijn ter ondersteuning van het verhaal. Trijnie is recent weer in Kenya geweest, dus wie weet komt er een vervolg.

In september 2013 kwamen Raphael en Sophia Okoth Odwaro op uitnodiging van de fam. Lepoeter voor

10 dagen naar Kapelle. Raphael was betrokken bij het Nederlandse project St. Hulp op het Platteland van South Nyanza ; hij heeft zich als coördinator van dit project voor landbouw en gehandicapten indertijd volop ingezet.

Als je als boer en boerin uit een gebied komt waar geen voorzieningen zijn, waar je elke dag 3 km moet lopen om water te halen, is onze omgeving met boomgaarden vol fruit, prachtige landbouwgronden en volop water een eldorado. U ziet hen hier in de tuin van het Fruitteeltmuseum. En het is door ons museum met al zijn

oude rassen, dat Raphael -terug in Kenya-zich realiseerde dat in zijn thuissituatie zo veel verloren is gegaan door de houtkap. Elk

stukje hout werd gebruikt om vuur te maken om te koken. Hij schreef "one day we will have a fruitmuseum". Hij heeft er zijn levenswerk van gemaakt!

Hij is begonnen om in het Runa National park (in hun provincie) zaden en stekjes te zoeken. Dat viel nog niet mee schreef hij, de apen lusten deze zaden ook, dus concurrentie! Hij is met dit materiaal aan de slag gegaan.

Naast het huis, goed afgeschermd voor de geiten en kippen, zijn ze met een kleine nursery begonnen en dit lukte wonderwel. Het grote probleem

is het water, want soms is het maanden lang droog. Eerste vereiste was, dat hij een betere

watervoorziening kreeg. Hij had bij ons bij de kassen de grote opvangbassins gezien en ze hebben in navolging daarvan een grote waterop-

vang gemaakt, helemaal met de hand gegraven. Het meeste water moet gewoon vanuit de lucht komen, maar volgens mij komt er ook water vanaf zijn huis met buizen. In de korte tijd dat hij met dit project bezig is, heeft hij al heel veel

bereikt. Kon zelfs al een open dag houden, waar 300 boeren en scholieren naar toe kwamen.

Aan het eind van de

dag kreeg hij een voetpomp, zodat hij nu gemakkelijker het water naar boven kan krijgen.

Graag vertel ik een andere keer hoe het verder
gaat. Trijnie Lepoeter-Boes